

FORSLAG TIL PLANSTRATEGI 2023

Høringssvar fra Viby Fællesråd

Dette høringssvar kommer *ikke* ind på de mange konkrete forslag til den fremtidige udvikling, men drejer sig udelukkende om nogle – for os at se – alvorlige mangler i forbindelse med at sikre sig, at de opstillede mål i planstrategien kan indfries.

Lad os starte med at rose det fremlagte *Forslag til planstrategi 2023*. Endnu en gang er det lykkes kommunen at udarbejde et smukt papir, som det er svært at være uenig i, når det drejer sig om de opstillede mål!

Alle de rigtige mål er der, alle de rigtige hensigter er der, men ...

... men heri ligger netop problemet. Ingen kan være uenig i dem!

De forskellige udsagn om mål kan ikke negeres (udsagn, som bliver meningsløse, hvis man sætter et 'ikke' ind, som fx "Vi ønsker en verden, hvor ingen børn går sultne i seng,") og er derfor i realiteten indholdstomme, hvis ikke:

1. målene forankres i konkrete, retningsgivende handlingsanvisninger til forvaltningen,
2. der indføres målbare modeller til at måle, hvorvidt man har indfriet målene,
3. der bliver indført en tidlig og reel borgerinddragelse.

Ad 1. Konkrete, retningsgivende handlingsanvisninger til forvaltningen

Hvordan sikrer man sig, at kommende lokalplaner og byggeplaner rent faktisk kommer til at leve op til alle de fine ord, hvis man ikke allerede i planstrategien indarbejder værktøjer, der kan sikre det? Værktøjer, som skal være styrende for, hvordan Teknik og Miljø dygtige medarbejdere skal forvalte for at indfri målene.

Hvis alle de gode mål og hensigter skal være andet end flotte luftkasteller, kræver det desuden konsekvens. Det kræver, at politikerne tager ansvaret for byudviklingen på sig, og det kræver, at de *i et og alt* agerer i tråd med målene og hensigterne – *uanset* konsekvenserne. Og er de villige til det? Det vil kræve, at de *aldrig* selv fraviger planstrategiens mål, uanset hvor god en undskyldning man måtte have.

Er det fornuftigt at vedtage denne planstrategi, hvis politikerne ikke samtidig vil garantere at føre dens mål og hensigter ud i livet? Næppe.

Hvis der ikke begynder at blive overensstemmelse mellem mål og hensigter med byudviklingen og den reelle udvikling, vil politikerleden og mistilliden til det politiske system blot vokse.

Det nytter med andre ord ikke noget at lave en ny planstrategi, hvis dens mål og hensigter ikke føres til dørs af det politiske system (politikere og forvaltning). I så fald er intet ændret fra den 'gamle' *Kommuneplan 2017*, hvis flotte mål og hensigter igen og igen kom til kort, når de blev underlagt ønsket om vækst forstået som antal opførte boliger.

Med en befolkningstilvækst på ca. 4000 er der behov for årligt at opføre omkring 2000 nye boliger (s. 28). Hvorfor pokker så tillade, at der fra 2017-2022 blev opført væsentligt flere boliger (fra 3200-4300 årligt)? Med det resultat, at byen i dag står med et utal af tomme boliger (8602 pr. 1.1.23), mens det fra 2010-17 lå på ca. 5200 med små svingninger). Danmarks Statistiks fremskrivning af befolkningstilvæksten i Aarhus frem til 2045 er i parentes bemærket væsentligt lavere end kommunens.

Mange tror fejlagtigt, at det stort antal opførte boliger betyder billige boliger i Aarhus, men det er absolut ikke tilfældet. Priserne på enfamiliehuse, ejerlejligheder og private udlejningsboliger er siden 2010 blot steget og steget.

Et andet faktum er også, at der er blevet bygget de forkerte typer boliger set i forhold til behovet. Således mangler kommunen akut billige og attraktive boliger til børnefamilier og seniorboliger. Ligeledes har de senere års byggeri også betydet, at den sociale opdeling mellem de mest og mindst velhavende områder er steget (s. 38). Byen er med andre ord blevet mere opdelt.

Der er altså al mulig grund til, at man med den nye planstrategi ikke tilsidesætter mål og hensigter af hensyn til et ønske om vækst (målt i antal opførte boliger), men *nedprioriterer* dette ønske og *indordner* det planstrategiens mål og hensigter.

Kun herved kan man også sikre sig, at nærdemokratiet (borgerinddragelsen/borgerindflydelsen/medborgerskabet) kommer til at fungere, og at planstrategiens værdigrundlag ikke undergraves. Det viser erfaringerne fra de sidste mange år med al tydelighed.

Byrådet må *ikke* overlade byudviklingen til developere og investorer, hvis motiver til at bygge ikke er identiske med, hvad der tjener byen og borgernes behov bedst.

Lad os komme med et eksempel på, hvad vi mener med, at det er nødvendigt med konkrete, retningsgivende handlingsanvisninger i planstrategien:

Den blandede by

“For at være en god by for alle, skal Aarhus være en by med plads til alle og brug for alle – ung, gammel eller børnefamilie, studerende, socialt udsat, kunstner, handicapet, etableret erhvervsvirksomhed eller iværksætter. (s.7)

“Vi skal forsat finde plads til flere aarhusianere og flere arbejdspladser. Det indebærer bl.a., at vi skal sikre, at der bliver bygget et tilstrækkeligt antal nye boliger, der er til at betale. Ellers bliver Aarhus byen for de få.” (s. 12)

Det er en udfordring at sikre, at den sociale opdeling mellem boligområderne begrænses. Og faktisk er den sociale opdeling mellem de mest og mindst velhavende områder steget de senere år.” (s. 38)

Ud fra disse citater kan man konkludere, at ønsket om den blandede by stadig står ved magt, men at vi gennem de senere år reelt har haft en byudvikling, der har modarbejdet det. Vi har ikke sikret, at der er blevet bygget billige boliger nok. Selv om der er blevet bygget og bygget, er priserne for ejerlejligheder og private udlejningslejligheder som sagt blot steget og steget. At der er blevet ‘overbygget’ har altså ikke haft den ønskede effekt! Udbud/efterspørgselsmekanismen er reelt sat ud af kraft. Et stort antal opførte lejligheder er med andre ord ikke nok til at sikre den blandede by.

Det kræver nytænkning, hvis ønsket om den blandede by skal indfries. En nytænkning, som er totalt fraværende i planstrategien, hvorfor ønsket om den blandede by ender med at stå som et tomt, men pænt ønske uden hold i virkeligheden. Hvilke retningslinjer forestiller politikerne sig, Teknik og Miljø skal have at agere og navigere efter, for at deres ønske om den blandede by kan indfries? Er der byggeprojekter, som kan afvises fra start af med henvisning til, at de ikke opfylder ønsket om den blandede by? Skal der konkret, fremadrettet arbejdes med mindre (og billigere grunde) byggegrunde? Kan man forestille sig kommunalt ejede grunde med helårsboliger a la kolonihaver? At kommunen stiller jord til rådighed for opførelse af alternative boformer? Stop for opførelse af private udlejningslejligheder i lokalområder, hvor procenten af almene boliger er yderst lav (fx Frederiksbjerg)? Alternative finansieringsmuligheder? O.s.v.

Hvis man indførte en sætning a la:

‘At indfri ønsket om den blandede by *skal* være styrende for forvaltningens tilgang til kommende byggeprojekter. Projekter, der ikke lever op til dette ønske, afvises i udgangspunktet, og forvaltningen stiller sig til rådighed for byggeherre med forslag til, hvordan dette mål kan indarbejdes i projektet.’

ville man give forvaltningen redskaber og værktøjer til at implementere dette mål i planstrategien i deres daglige arbejde.

På lignende vis kunne vi gennemgå de mange andre mål og hensigter i planstrategien og påpege konkrete, retningsgivende handlingsanvisninger til forvaltningen, men det skulle gerne fremgå, hvad vi mener, og vil derfor undlade det her. Der er jo ingen grund til det, hvis politikerne ikke kan se pointen med det.

Ad 2. Målbare systemer

Man kan – som vi læser forslaget – overordnet set sammenfatte planstrategiens mål og hensigter således: ‘Vi ønsker at skabe størst mulig trivsel for byens borgere, hvor vi også tilgodeser den grønne omstilling.’

Dette er stort set identisk med *bæredygtig trivsel* som ideal for byudvikling og bykvalitet. *Bæredygtig trivsel* defineres som: ‘At kunne trives og leve gode liv indenfor et miljømæssigt bæredygtigt ressourceforbrug.’ Udgangspunktet er tre grundlæggende forskellige aspekter af en by, som altid er til stede: 1) Fysiske strukturer, materialer, systemer, 2) Adfærd, 3) Menneskers indre liv, oplevelser, psykologi. (For en nærmere beskrivelse af bæredygtig trivsel se: Simon Elsborg Nygaard, *Sustainability Psychology: On the Relation Between Environmentally Sustainable Living and Subjective Well-Being*.)

Der findes videnskabelig evidens for *bæredygtig trivsel*, hvilket betyder, at det er muligt videnskabeligt at efterprøve, måle og vurdere, hvorvidt de beslutninger, man træffer på byudviklingsområdet, lever op til de mål, man har sat sig.

Det kunne være ønskeligt, om kommunen (politikere og forvaltning) tog disse værktøjer til sig, hvilket kunne sikre et mere gennemskueligt (for politikere, forvaltning såvel som borgere) og videnskabeligt grundlag for at vurdere byudviklingen set i forhold til planstrategiens mål løbende.

Lad os bruge disse måle-modeller i stedet for at stirre os blinde på det årligt antal opførte boliger, som jo ikke siger noget som helst om, hvorvidt man lever op til planstrategiens mål og hensigter.

Uden målbare parametre for, hvorvidt byudviklingen rent faktisk lever op til planstrategien, risikerer man igen og igen at gentage de samme fejl og handle i blinde.

På de fleste (om ikke alle?) politik-områder anvender man konkrete handlingsanvisninger for forvaltningen i forhold til at realisere de vedtagne mål såvel som målbare modeller, så man har mulighed for løbende at justere og dreje på knapperne i forhold til at nå målene.

Men ikke på byudviklingsområdet.

Det svarer lidt til, hvis man, da man i sin sid satte som mål at reducere CO_2 -udledningen så og så meget frem til 2025, undlod at give instrukser til de forskellige forvaltninger om, hvorledes de skulle agere for at indfri målene og samtidig ikke indførte diverse måleredskabet, så man løbende kunne holde øje med udviklingen. Det ville være utænkeligt og grotesk, ikke sandt? Men sådan forholder det sig for byudviklingen.

Lad os få tilsvarende konkrete, retningsgivende handlingsanvisninger og målbare værktøjer på byudviklingsområdet – og et oplagt sted at starte med det dette vil være at indføje dem i planstrategien.

Ad 3. Tidlig og reel borgerinddragelse

Borgerinddragelse er et helt kapitel for sig selv, men heldigvis er der en proces i gang (s.14), som forhåbentligt kan munde ud i en tidlig og reel borgerinddragelse.

Sådan som borgerinddragelsen har fungeret i sidste mange år har været mere end utilfredsstillende og kritisable – det er *alle* enige om. Borgerne føler sig overhørte og kørt ud på et sidespor. Borgerne kommer for sent ind i de nuværende høringsmuligheder, har i realiteten næsten ingen mulighed for at påvirke processerne, har kun få muligheder for at være agerende, og må som regel blot være reagerende på andres (især developer og bygherrers) ønsker og forestillinger om byudviklingen. Også her mangler der helt tydeligt ligeledes retningsgivende handlingsanvisninger og målbare værktøjer.

Den nuværende borgerinddragelse har betydet en passivisering af borgerne. Hvorfor engagere sig, når det (næsten) altid ender med, at politikerne vedtager det, developer og bygherre ønsker? Borgerne kører trætte, opgiver og får mistillid til politikerne og forvaltningen.

Skal dette ophøre, kræver det, at borgerne føler, at politikerne og forvaltningen stoler på borgerne og tør lade dem være ligeværdige partnere i byudviklingen, samt at politikerne tør lægge flere beslutninger ud til borgerne i de enkelte kvarterer og byområder. Tør de det?

Med venlig hilsen
På vegne af Viby Fællesråd
Svend Åge Petersen